

„Franciszek Wielgut – kariera wojskowa w latach 1914–1945”

Celem badawczym pracy doktorskiej pt. „Franciszek Wielgut – kariera wojskowa w latach 1914–1945”, jest wykazanie, w jakim stopniu edukacja, służba wojskowa w czasie wojennym oraz w czasie pokoju, ukształtowały Franciszka Wielguta na oficera Wojska Polskiego, oraz w jaki sposób doprowadziły go do funkcji komendanta Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie (najważniejszej w karierze), i jaki wpływ wywarł on na tę placówkę. Kierowanie przez pięć lat szkołą, której patronat przyjął marszałek Józef Piłsudski, i która uważana była przez wielu przedstawicieli władz oraz społeczeństwa za wizytówkę polskiego szkolnictwa wojskowego, predestynuje jego karierę do miana nietuzinkowych i przez to kwalifikuje ją do przedstawienia w pracy badawczej. Nie mniej ważnym powodem, dla którego postać ta zasługuje na przedstawienie w dysertacji doktorskiej, są wybitne zasługi ppłk. Franciszka Wielguta na polu wyszkolenia oraz wychowania patriotycznego Wojska Polskiego – zauważone i nagrodzone przez marszałka Piłsudskiego (Naczelnego Wodza Wojska Polskiego, a później generalnego inspektora sił zbrojnych i ministra spraw wojskowych), jak również wielu wysokiej rangi generałów. Dowodem jego niezwyklej pasji oraz zaangażowania w pracę pedagogiczną i wychowawczą w Wojsku Polskim jest opracowanie przez niego i wydanie własnym nakładem *Katechizmu żołnierza polskiego*, który został zalecony przez Ministerstwo Spraw Wojskowych do użytku służbowego w armii.

Z uwagi na wyżej wymienione powody autor zdecydował się podjąć temat dotyczący kariery wojskowej Franciszka Wielguta w latach 1914–1945, tym bardziej, że do tej pory nie był on przez nikogo badany. Dodatkowym powodem sięgnięcia po ten właśnie temat jest fakt, że z osobą Franciszka Wielguta łączą autora więzy rodzinne.

Dysertacja doktorska „Franciszek Wielgut – kariera wojskowa w latach 1914–1945” składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, aneksów oraz bibliografii.

Rozdział pierwszy nosi tytuł: „W walce o niepodległość Polski (1908–1918)”.

Pierwszy podrozdział tego rozdziału, pod tytułem „Dzieciństwo i młodość”, poświęcony jest przodkom oraz dzieciństwu Franciszka Wielguta, jego edukacji oraz działalności niepodległościowej w Warszawskich Kursach Pedagogicznych. Celem podrozdziału jest wykazanie, czy tradycje przekazane mu w domu rodzinnym mogły rzutować na wybór jego drogi życiowej, oraz w jakim stopniu uczestniczył on w pracy konspiracyjnej w szkole zaangażowanej w ruch niepodległościowy w latach 1906–1918 w Królestwie Polskim. Podrozdział drugi rozdziału pierwszego, pod tytułem „W Polskich Drużynach Strzeleckich, Polskiej Organizacji Wojskowej, Legionach Polskich i Polskiej Sile Zbrojnej”, poświęcony jest początkom działalności wojskowej Franciszka Wielguta – służbie w Polskich Drużynach Strzeleckich oraz Polskiej Organizacji Wojskowej w Warszawie, a także w Legionach Polskich i Polskiej Sile Zbrojnej. Celem podrozdziału jest wykazanie, jak w działalności niepodległościowej oraz podczas służby frontowej wypełniał powierzone mu zadania i czy zasłużył na awanse od stopnia szeregowca do podporucznika oraz odznaczenie Orderem Wojennym Virtuti Militari za postawę w bitwach Legionów Polskich.

Kolejny rozdział, „Służba w Wojsku Polskim”, poświęcony jest służbie Franciszka Wielguta w szeregach polskiej armii w latach 1918–1933, czyli do momentu, kiedy otrzymał on nominację na komendanta Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie. Celem pierwszego podrozdziału, pod tytułem „Udział w walkach o granice II Rzeczypospolitej (od 11 listopada 1918 r.)”, jest wykazanie jego zaangażowania w akcjach bojowych w listopadzie 1918 r. w Warszawie oraz w walkach o granice państwa na ziemi cieszyńskiej i w Małopolsce Wschodniej w 1919 r.

Drugi podrozdział rozdziału drugiego, „Służba w jednostkach i szkołach wojskowych”, poświęcony jest jego służbie w: Szkole Podchorążych Piechoty w Warszawie, Wielkopolskiej Szkole Podoficerów Piechoty nr 2 w Grudziądzu, 27. Pułku Piechoty i Sztapie 7. Dywizji Piechoty w Częstochowie, Szkole Podoficerów Piechoty dla Małoletnich nr 2 w Grudziądzu i 77. Pułku Strzelców Kowieńskich w Lidzie. Celem podrozdziału jest wykazanie, co miało wpływ na jego awanse w tym okresie.

Trzeci rozdział, pod tytułem „Komendant Korpusu Kadetów nr 1 we Lwowie”, poświęcony jest jego działalności jako komendanta. Jest to rozdział przedstawiający najważniejszy etap jego służby w armii. Celem rozdziału jest wykazanie, jaki wpływ na nominację na to wysokie stanowisko miała jego wcześniejsza służba wojskowa, oraz – czy decyzje komendanta w ciągu pięciu lat pełnienia tej funkcji przyczyniły się do roz-

woju lwowskiej szkoły kadeckiej.

Czwarty, ostatni rozdział, pod tytułem „Wojna i niewola”, poświęcony jest jego wojennym losom. We wrześniu 1939 r., jako oficer w stanie spoczynku, otrzymał przydział do Kwatery Głównej Naczelnego Wodza marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza. 17 września 1939 r. przekroczył granicę polsko-rumuńską i został internowany w Rumunii. Od lutego 1941 r. do kwietnia 1945 r. był jeńcem w niemieckich oflagach.

Uzupełnieniem pracy są aneksy przedstawiające między innymi dokumenty archiwalne i opinie przełożonych na temat jego działalności.

Stefan Biał